

ЛИТЕРАТУРА

1. НАРБ. – Ф. 4. Оп. 33 а. Д. 10.
2. *Судоплатов, П. А.* Разные дни тайной войны и дипломатии. 1941 / П. А. Судоплатов. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2001.
3. НАРБ. – Ф. 1450. Оп. 4. Д. 138.
4. Военно-исторический журнал. – 1960. – № 7.
5. НАРБ. – Ф. 1406. Оп. 1. Д. 9.
6. ЦАМО РФ. – Ф. 33. Оп. 682524. Д. 342,355.
7. Фонды Могилёвского областного краеведческого музея. КП 39240.
8. НАРБ. – Ф. 1406. Оп. 1. Д. 3.
9. *Белоусов, К. М.* Зарево над Друтью / К. М. Белоусов. – Минск : Беларусь, 1990. – 192 с.
10. НАРБ. – Ф. 1450. Оп. 5. Д. 167.
11. *Пиетцка, Ф. Я.* – белорусский партизан / Ф. Пиетцка // Неман. – 1965. – № 3.
12. Советская военная энциклопедия: в 8 т. – М. : Воениздат, 1977. – Т. 3.
13. *Миддельдорф, Э.* Русская кампания: тактика и вооружение / Э. Миддельдорф. – СПб : Полигон-АСТ, 2000. – 448 с.
14. НАРБ. – Ф. 1450. Оп. 4. Д. 110.
15. НАРБ. – Ф. 1450. Оп. 4. Д. 105.
16. НАРБ. – Ф. 1450. Оп. 4. Д. 131.
17. *Типпельскирх, К.* История второй мировой войны 1939–1945 / К. Типпельскирх. – СПб, Полигон-АСТ, 1998. – 795 с.

І. Я. Дабравольская

ФІНАНСАВАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ ФІЛІЯЛА ЭМІСІЙНАГА БАНКА «ОСТЛАНД» У МІНСКУ (1941–1944)

Банкаўская сістэма – гэта аснова фінансавай сістэмы. Праз дзейнасць банкаўскіх устаноў розных узроўняў падначальвання германскія акупанты ажыццяўлялі фінансава-эканамічнае асваенне захопленых тэрыторый. У акупаванай Беларусі банкаўская сістэма была прадстаўлена разнастайнымі фінансавымі ўстановамі: філіяламі германскіх банкаў («Дрэздэнскі банк», «Эмісійны банк усходніх абласцей», «Камерцыйны банк» і інш.) [1, с. 82], Імперскімі крэдытнымі касамі (т.зв. ваенна-палявымі банкамі), якія абслугоўвалі войскі вермахта, а таксама спецыяльна створанымі эмісійнымі банкамі, што забяспечвалі вартасць валюты і рэгулявалі грашовы абарот у зонах акупацыі.

Адна з ключавых крыніц па дзейнасці і кампетэнцыі банкаўскіх устаноў, адкрытых на тэрыторыі Рэйхскамісарыята (РК) «Остланд», – так званая «Карычневая папка», прынятая 17 ліпеня 1941 г. [2, арк. 1–39]. Дырэктыва ўтрымлівае раздзел VI «Geld-, Bank- und Kreditwesen, Devisenbewirtschaftung» (грашовая, банкаўская і крэдытная сістэма, сістэма валютнага кантролю. –

І. Д.). Дадзеная частка дакумента змяшчае інфармацыю па 7 падраздзелах і датычыцца крэдытна-грашовай палітыкі, дзейнасці цэнтральных эмісійных банкаў, кампетэнцыі Імперскіх крэдытных кас, грашовага забеспячэння, сістэмы крэдытавання, банкаўскай палітыкі і банкаўскай справы для Рэйхскамісарыятаў «Остланд» і «Украіна», сістэмы валютнага кантролю. Усе фінансава-эканамічныя пытанні тут разглядаліся згодна з тэрытарыяльным прынцыпам, а таксама ў залежнасці ад эканамічнага і палітычнага стану развіцця рэгіёнаў. Па задумцы германскага кіраўніцтва, дзейнасць банкаўскіх устаноў мела сваю спецыфіку ў залежнасці ад адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу Беларусі ў 1941–1944 гг. Найбольш дакладна з важнейшым напрамкам банкаўскай працы на тэрыторыі РК «Остланд» нас знаёміць наступная вытрымка з дакумента: «У Остландзе банкаўская сістэма ствараецца па нямецкім узору. Наяўныя банкаўскія структуры захоўваюцца толькі на кароткі пераходны перыяд... усе прадпрыемствы, якія працуюць на дадзенай тэрыторыі, павінны весці свае грашовыя разлікі праз адзіны банк... Такім чынам вырашаецца пытанне аб пачатковым банкаўскім капітале» [2, арк. 30–31].

Дзяржаўны дзеяч А. Розенберг рэалізуе дадзеную дырэктыву і 30 ліпеня 1942 г. ў Берліне падпісвае распараджэнне аб стварэнні Эмісійнага банку ў РК «Остланд», а 25 верасня 1942 г. у Мінску адкрываецца яго дачэрні філіял, які функцыянаваў як разліковая палата для ашчадных кас [3, с. 4]. З гэтага часу ўсе ніжэйшыя банкаўскія ўстановы пачалі пераводзіць свае грашовыя сродкі на агульны рахунак гэтага банка [4, арк. 20]. У Генеральнай акрузе (ГА) «Беларусь» грашовыя пераводы з аднаго банкаўскага аддзялення ў другое адбываліся таксама праз Эмісійны банк [5, арк. 14]. Пасля адкрыцця філіяла Эмісійнага банка «Остланд» у Мінску ўсе банкаўскія ўстановы ГА «Беларусь» сталі насіць назву «Банк у Беларусі», а філіялы атрымалі дадатковую падназву «аддзяленне» з указаннем месца ці горада свайго знаходжання. Старыя шыльды замяняліся на новыя, на нямецкай і беларускай мовах, напрыклад: «Bank in Weissruthenien. Zweigstelle Glebokie. Банк у Беларусі. Аддзяленне Глыбокае» [6, арк. 23]. Усяго па выяўленых дакументальных даных на тэрыторыі ГА «Беларусь» былі адкрыты 32 банкаўскіх філіялы [7, арк. 4].

Эмісійны банк ствараўся з мэтай забеспячэння вартасці валюты і рэгулявання грашовага абароту ў Рэйхскамісарыяце. Цэнтральнае аддзяленне размяшчалася ў Рызе, таксама існавалі яго філіялы, якія аб'ядноўваліся тэрытарыяльна. Банк аб'яўляўся юрыдычнай асобай, меў службовую пячатку і быў падначалены непасрэдна прэзідэнту Нямецкага дзяржаўнага банка В. Функу [8, арк. 131–132], які таксама займаў пасаду міністра па пытаннях эканомікі, адказваў за эканамічнае і фінансavae забеспячэнне вайны Германіяй на Ўсходзе [9, с. 198]. Праца эмісійнага банка каардынавалася ўпаўнаважаным па чатырохгадовым плане Г. Герынгам і рейхсміністрам Остланда, якія наладжвалі працу банкаўскай установы шляхам узгадненняў з вышэйшымі кампетэнтнымі органамі ўлады рэйха і нямецкім Рейхсбанкам. Кіраўніцтва банкам здзяйсняла Рада, члены якой выбіралася Рэйхскамісарам

Остланда. Кіраўнікі філіялаў прызначаліся пры атрыманні згоды прэзідэнта банка ў Рызе. Для вырашэння бягучых інтарэсаў філіялу прэзідэнт банка прызначаў асобных упаўнаважаных [2, арк. 1–39].

Нягледзячы на дырэктыўнае палажэнне аб тым, што банкаўская сістэма ў Остландзе павінна была стварацца па нямецкім узору, існавалі і некаторыя асаблівасці. Так, Эмісійны банк «Остланд» у Мінску аб'ядноўваў усе галіны крэдытнай сістэмы, якія ў старым Рэйху былі размеркаваны па рэгіянальным зямельным банкам і разліковым палатам. Эмісійны банк мог выдаваць доўгатэрміновыя і кароткатэрміновыя крэдыты, абслугоўваць рамесны, сельскагаспадарчы і камунальны сектары [Там жа].

Кампетэнцыя Эмісійнага банка была дастаткова шырокай: купля і продаж каштоўных папер, выдача крэдытаў і пазык, але не болей чым на 6 месяцаў, захаванне прыватных вартасных папер, грашова-плацёжны абарот, абмен валют і скупка манет, купля-продаж золата і іншых каштоўных металаў па курсе Нямецкага дзяржаўнага банка, ашчадныя аперацыі і многае іншае. Банк таксама меў права даваць кіраўніцтву Остланда крэдыты, а найвышэйшую іх суму акрэсліваў толькі рэйхсміністр для занятых усходніх тэрыторый разам з рэйхсміністрам фінансаў і прэзідэнтам Нямецкага дзяржаўнага банка. Акрамя таго банк веў усе касавыя справы, якія адносіліся да кіраўніцтва Остланда, і выступаў у якасці пасрэдніка паміж грамадскімі касамаі ўнутры рэйхскамісарыята [10, с. 122–129].

Банк павінен быў замяняць пашкоджаныя пры абароце банкноты, калі палова заставалася цэлай. Фальсіфікацыя банкнот, іх паддробка караліся катаргай або турмой. У асабліва цяжкіх выпадках магло быць прысуджана смяротнае пакаранне. Банк вызваляўся ад усіх падаткаў і адлічэнняў [11, арк. 83 адв.]. Скаргі супраць банка падаваліся толькі ў нямецкі суд. Пасля заканчэння кожнага календарнага года складаўся баланс, рахунак прыбыткаў і стратаў і справаздача аб інтарэсах за мінулы год. Калі гадавы прыбытак банка перавышаў 5 % у сярэднім за год, то прыбытак складаў частку даходу рэйхсміністра Остланда [12, арк. 131–133 адв.].

Кіраваў дачэрнім філіялам Эмісійнага банка «Остланд» у Мінску камісарскі загадчык (у далейшым камзаг), які абавязаны быў дзейнічаць з улікам спецыяльных «Указанняў па службе» [13, арк. 1], а таксама цыркуляраў і іншых дырэктыўных і нарматыўна-прававых дакументаў, накіраваных яму галоўнымі банкаўскімі ўстановамі і вышэйшым кіраўніцтвам. Згодна з «Указаннямі», камзагу ўручалася грамата на прызначэнне і акрэсліваліся паўнамоцтвы кіраўніка [14, арк. 3]. Ён быў упаўнаважаны весці ўсе юрыдычныя справы і дзеянні, неабходныя для выканання ўскладзеных абавязкаў, загадваць маёмасцю банка, а таксама несці асабістую адказнасць перад Германскім судом за парушэнне сваіх абавязкаў і ўзнікшыя страты. Камзаг пасля ўступлення на пасаду штомесяц і штогод прадстаўляў Генеральнаму камісару справаздачу аб дзейнасці банкаўскага філіяла і сваіх падначаленых фінансавых установах. У справаздачы камзаг паведамляў аб

стане працы банка з уключэннем рахункаў аб прыбытках і стратах, асаблівасцях развіцця банка і здарэннях ва ўстанове. Зарплата камзага банка ўстанаўлівалася Генеральным камісарам акругі «Беларусь» на падставе кіруючых указанняў гаспадарчага штаба ОСТ. Выдаткі на ўтрыманне банка, уключаючы аклады камзагада і служачых, павінна была несці сама банкаўская ўстанова. Калі разглядаць асабістыя якасці работнікаў, то акупацыйныя ўлады ўказвалі на тое, што ім, у першую чаргу, трэба быць адказнымі, прыстойнымі і акуратнымі [15, арк. 1].

Філіялы Эмісійнага банка «Остланд» у Мінску таксама павінны былі кожны месяц падаваць справаздачу аб сваёй працы ў галоўную банкаўскую установу, якой былі падначалены [16, арк. 5]. Гэта справаздача ўключала: агляд агульнага развіцця спраў на працягу вызначанага месяца; забеспячэнне на новыя выдадзеныя пазыкі; наяўнасць савецкіх грашовых знакаў у касах, непрыгодных для абарачэння; забяспечанасць аддзялення грашовымі сродкамі; колькасць і памер зробленых іншымі банкамі пераводаў; назвы прадпрыемстваў з рахункамі ў аддзяленні; спісы аддзяленняў, якія не выконваюць свой абавязак па ўнясенні наяўных грошай і інш. [17, арк. 10–67]. Усе ўстановы павінны былі штодзённа залічваць паступаючыя грашовыя сродкі на рахунак банкаўскай касы. Расходаванне грошаў з касы катэгарычна забаранялася. Усе ўзаемныя разлікі здзяйсняліся ў парадку ненаяўных разлікаў праз банк [18, арк. 262]. Для банкаўскіх філіялаў існавалі інструкцыі (правілы прадстаўлення фінансавай справаздачы). Па меры назапашвання ў касе пэўнай сумы, па распараджэнні галоўнага бухгалтара, касір здаваў залішнюю суму ў вышэйшы банк на бягучы рахунак, а ў касе заставалася сума, неабходная на бягучыя патрэбы гаспадаркі [19, арк. 23].

Для кантролю за дзейнасцю філіялаў і крэдытных кас кіраўніцтва галоўных банкаўскіх устаноў прызначала спецыяльных камісараў. Іх функцыі і абавязкі былі прапісаны ў «Кіраўніцтве для камісарскіх загадчыкаў аддзяленняў Дзяржаўнага банка» ад 6 лютага 1942 г. У адпаведнасці з ім камісары абавязаны былі кожны месяц прадстаўляць на нямецкай і рускай мовах справаздачу аб дзейнасці філіялаў, таму фінансавыя служачыя павінны былі вучыць нямецкую мову. З мэтай заахвоціць работнікаў да хутчэйшага асваення гэтай мовы акупацыйныя ўлады давалі прэміі ў дадатак да акладу тым, хто ёй валодаў [20, арк. 3 адв.]. Аднак узровень служачых не заўсёды адпавядаў нават тым невялікім патрабаванням, якія да іх прад'яўляліся. Нямецкія акупацыйныя органы ўлады адчувалі недахоп колькасці патрэбных ім кадраў.

Месцамі размяшчэння банкаў, іх філіялаў і раённых крэдытных кас былі памяшканні былых савецкіх дзяржаўных банкаўскіх устаноў, калі такія заставаліся. Аднак у раёнах іх часцей за ўсё не існавала. Тады выкарыстоўваліся любыя прыдатныя памяшканні. Так, кіраўнік Рудзенскага банкаўскага аддзялення 4 снежня 1942 г. паведамляў у Эмісійны банк у Мінску: «Руденское отделение Госбанка специально приспособленного

помещения не имеет...». Аднак немцы сур'ёзна ставіліся да фінансавых устаноў, таму ахова ў банку была. Той самы ўпраўляючы тут жа адзначыў: «Помещение банка охраняется полицией. Каждый день сдается на охрану дежурному под расписку. Со двора помещение тоже охраняется часовым полициантом» [21, арк. 22].

Рэалізацыя фінансавых планаў германскіх захопнікаў адбывалася праз сістэму крэдытавання, якую ажыццяўлялі банкаўскія ўстановы. Пераважнае фінансаванне мелі тавары і прамысловыя прадпрыемствы з імперыі [22, арк. 8]. Таксама пры ажыццяўленні крэдытнай палітыкі важную ролю акупацыйныя ўлады адводзілі сельскагаспадарчым мерапрыемствам. Зрыванне планаў «маланкавай вайны» прымусіла захопнікаў разглядаць занятыя тэрыторыі выключна як аб'ект для эксплуатацыі. Тут планавалася наладзіць сельскагаспадарчую вытворчасць, якая б забяспечвала немцаў прадуктамі харчавання [23, л. 105].

Для атрымання дадатковых сродкаў на банкаўскіх рахунках акупанты разгарнулі аперацыі па іх захаванні. Насельніцтву прапаноўвалася размяшчаць у крэдытных установах грашовыя сродкі пад 2,5 % гадавых, незалежна ад тэрміну іх знаходжання ў банку [24, арк. 30]. У адпаведнасці з Цыркулярам № 30 ад 24 лютага 1943 г. банкаўскія ўстановы праводзілі агітацыю сярод насельніцтва. Яна прадугледжвала інфармаванне на дошках аб'яў і ўручэнне інфармацыйных лістоў пастаянным кліентам [25, арк. 110]. Аднак гэтая кампанія не мела станоўчых вынікаў па прычыне адсутнасці ў насельніцтва грошаў і недаверу да нямецкіх банкаўскіх устаноў.

Прэса Германіі ў гэты ж час актыўна пісала зусім пра іншае. Нямецкая газета «Deutsche Allgemeine Zeitung» ад 25 сакавіка 1943 г. паведамляла, што нават ва ўмовах вайны банкі дастаткова добра спраўляюцца з пастаўленымі задачамі: «Банк у Остландзе працуе актыўна, на эканамічную вытворчасць ім выдадзена крэдытаў на суму 150 млн рэйхсмарак, а балансавы вынік прыблізіўся да значнай лічбы – 230 млн рэйхсмарак» [3, арк. 4]. Згодна з ацэнкамі немцаў, магчымасці працы банка ў Остландзе самыя спрыяльныя, аднак ён пакуль не змог зарэкамендаваць сябе сярод мясцовага насельніцтва. Гэта тлумачылася, у тым ліку, і падзеямі на фронце. Пасля перамог савецкіх войскаў у бітвах пад Сталінградам і пад Курскам насельніцтва акупаваных тэрыторый усё радзей звярталася да паслуг германскіх банкаўскіх устаноў.

Але і гэтыя нязначныя па колькасці аперацыі, якія здзяйснялі банкаўскія ўстановы, нярэдка зрываліся, таму што вялася актыўная дзейнасць партызан і падпольшчыкаў. Напрыклад, у справаздачы эканамічнага аддзела ГА «Беларусь» за перыяд з 1 снежня 1942 г. па 31 студзеня 1943 г. адзначалася, што многія работнікі нямецкіх банкаў ў акрузе, прызначаныя акупацыйнай уладай на розныя пасады, самі пераходзілі да партызан з фінансавымі каштоўнасцямі банкаў, у якіх працавалі [26, с. 61]. Акрамя кепскага падыходу фінансавых служачых да сваіх абавязкаў, часта сустракаліся выпадкі крадзяжу грашовых сродкаў з сейфаў германскіх банкаўскіх філіялаў. Па звестках паліцыі, гэта рабілі самі служачыя банка [27, арк. 1]. Нямецкі ж персанал на акупаванай тэрыторыі займаўся

банкаўскай справай у нязначным аб'ёме [28, арк. 5]. Банкаўская справа больш за ўсё пацярпела ад мэтанакіраваных дыверсійных дзеянняў савецкага супраціўлення. Банкаўскія аддзяленні падвяргаліся рабаванням, арганізаваным савецкімі партызанамі і падпольшчыкамі.

Такім чынам, аналіз дакументальных звестак сведчыць пра тое, што фінансавая палітыка германскіх акупантаў рэалізоўвалася галоўным чынам праз банкаўскія ўстановы, якія функцыянавалі ў раёнах і гарадах, ствараліся з мэтай больш эфектыўнага фінансавага кантролю і эканамічнага рабавання пэўнага рэгіёна. Па выяўленых даных, на тэрыторыі ГА «Беларусь» дакументальна пацверджана праца 32 банкаўскіх аддзяленняў з галоўнай банкаўскай установай – філіялам Эмісійнага банка «Остланд» у Мінску, якія займаліся зборам грашовых сродкаў не толькі ад крэдытных аперацый, гэтак жа ў банкі паступалі грашовыя сродкі ад прамысловых прадпрыемстваў, устаноў гандлю, падатковай інспекцыі. У распараджэнне банкаў і іх філіялаў паступала валютная маёмасць, у тым ліку каштоўныя паперы, золата і вырабы з яго, замежная грошы. Усе сродкі: і грашовыя, і матэрыяльныя – накіроўваліся ў распараджэнне Рэйхсбанка Берліна. Гэтыя факты дазваляюць зрабіць выснову, што фінансавая палітыка, якую праводзілі германскія акупацыйныя улады на тэрыторыі Беларусі, галоўным чынам каардынавалася праз банкаўскія ўстановы. Германскія акупанты пераклалі на мясцовае насельніцтва значную частку ваенных выдаткаў, што прывяло да страты перадваеннага фінансаванага эканамічнага патэнцыялу на акупаванай тэрыторыі Беларусі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Олехнович, Г. И.* Экономика Белоруссии в условиях Великой Отечественной войны (1941–1945) / Г. И. Олехнович. – Минск : Изд-во БГУ, 1982. – 174 с.
2. Die Zivilverwaltung in den besetzten Ostgebieten (Braune Mappe) Teil A Richtlinien für die Wirtschaftsführung // НАРБ. – Ф. 652. Воп. 1. Спр. 2. Арк. 1–39.
3. Gemeinschaftsbank Weissruthenien // Minsker Zeitung. – 1942. – № 139. – С. 4.
4. Переписка Руденского отделения с Общественным банком в Минске от 4 ноября 1942 г. // ДАМн. – Ф. 673. Воп. 1. Спр. 1. Арк. 20–22.
5. Отделение Госбанка Белоруссии. Циркуляр № 2. от 2 марта 1942 г. // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 4. Арк. 14–14 адв.
6. Rundschreiben Nr. 5. 18.05.1942 // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 2. Арк. 23.
7. Gemeinschaftsbank Weissruthenien // Minsker Zeitung. – 1942. – № 139. – С. 4.
8. Verordnung über die Errichtung einer Notenbank im Ostland vom 30. Juli 1942 // ДАМн. – Ф. 623. Воп. 1. Спр. 503. Арк. 131–133 адв.
9. Нюрнбергский процесс над главными немецкими военными преступниками: сб. материалов в 7 т. / под ред. Р. А. Руденко. – М. : Юрид. лит., 1960. – Т. 5. – 884 с.
10. *Куракова, І. Я.* Функцыянаванне банкаўскіх устаноў на тэрыторыі Беларусі ў зонах дзейнасці нямецкіх цывільнай і ваеннай адміністрацый (1941–1944 гг.) / І. Я. Куракова // Весн. Полац. дзярж. ун-та. – Сер. А. Гуманіт. навукі. – 2013. – № 9. – С. 122–129.
11. Steuerfreiheit der Notenbank im Ostland. 27. Juli 1943. // НАРБ. – Ф. 370. Воп. 4. Спр. 90. Арк. 83 адв.

12. Verordnung über die Errichtung einer Notenbank im Ostland vom 30. Juli 1942 // ДАМн. – Ф. 623. Воп. 1. Спр. 503. Арк. 131–133 адв.
13. Указания по службе для комиссарских заведующих отделениями Госбанка. Минск, 06.02.42 г. // НАРБ. – Ф. 370. Воп. 1. Спр. 186. Арк. 1.
14. Руководство для комиссарских заведующих отделениям Госбанка. Минск, 6 февраля 1942 г. // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 4. Арк. 3–3 адв.
15. Bei einem Tresoreinbruch bei einen Niederlassung der ZNU sind mehrere Kartons mit neuen 5–Kar-Noten geraubt worden. 16.09.1943 // ДАБр. – Ф. 2150. Воп. 1. Спр. 55. Арк. 1.
16. Обніжнік № 8. Рівне, дня 5 серпня 1942 р. // ДАБр. – Ф. 2150. Воп. 1. Спр. 9. Арк. 4–5.
17. Доклады по работе Узденского отделения Госбанка за март–сентябрь 1942 г. // ДАМн. – Ф. 672. Воп. 2. Спр. 2. Арк. 10–67.
18. Приказ № 87 от 6 ноября 1943 г. // ДАВц. – Ф. 2088. Воп. 2. Спр. 2. Арк. 262.
19. Инструкция Оршанской районной управы о правилах предоставления финансовой отчетности от 24 июня 1942 г. // ДАВц. – Ф. 2074. Воп. 3. Спр. 4. Арк. 23.
20. Руководство для комиссарских заведующих отделениям Госбанка. Минск, 6 февраля 1942 г. // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 4. Арк. 3–3 адв.
21. Переписка Руденского отделения с Общественным банком в Минске от 4 ноября 1942 г. // ДАМн. – Ф. 673. Воп. 1. Спр. 1. Арк. 20–22.
22. An die Herren Gebietskommissare Übernahme von Garantien zur Förderung der Wirtschaft // НАРБ. – Ф. 393. Воп. 3. Спр. 2. Арк. 8.
23. Казлова, С. Л. Аграрная палітыка нямецкіх акупацыйных улад на Беларусі (1941–1944) : дыс. ... канд. гіст. навук : 07.00.02 / С. Л. Казлова. – Мінск, 2006. – 157 л.
24. Общественный банк в Белоруссии. Вклады частных лиц на сбережения // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 75. Арк. 30.
25. Цыркуляр № 30. Мінск. 24 лютага 1943 г. // НАРБ. – Ф. 374. Воп. 1. Спр. 1. Арк. 110.
26. Баюра, А. Н. Бюджет, банки и финансы на территории Беларуси в годы оккупации / А. Н. Баюра // Банк. весн. – 2010. – № 13. – С. 59–62.
27. Bei einem Tresoreinbruch bei einen Niederlassung der ZNU sind mehrere Kartons mit neuen 5–Kar-Noten geraubt worden. 16.09.1943 // ДАБр. – Ф. 2150. Воп. 1. Спр. 55. Арк. 1.
28. Finanzamt Grodno. Grodno, 29. Mai 1942 // ДАГр. – Ф. 5. Воп. 1. Спр. 110. Арк. 5.

Д. А. Козел

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ В ПАРТИЗАНСКИХ ФОРМИРОВАНИЯХ БЕЛАРУСИ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Осенью 1942 г. партизанское движение уже имело сложившуюся систему централизованного руководства, как в центре, так и на местах. Это позволяло в обособленные и разрозненные выступления партизанских отрядов внести